

LUDENDO
DISCAMUS!

DOROTA
ŻUCHOWSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania do języka łacińskiego i kultury antycznej dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – Tomasz Damulewicz

Maria Pawłowska

dr Beata Rola

Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Charakterystyka form ustrojowych w starożytnej Grecji i Rzymie

Klasa / czas trwania lekcji

klasa III / 1 godzina lekcyjna

Cele

- **ogólne:** uświadomienie obecności tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu politycznym; poszerzenie wiedzy uczniów na temat form ustrojowych w starożytności; kształcenie aktywnych postaw, przedsiębiorczości, konstruktywnego działania uczniów, również ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- **szczegółowe:** uczeń charakteryzuje i interpretuje formy ustrojowe w starożytności; wypowiada się nt. roli obywateli w państwie wg koncepcji Platona; podaje związki starożytnych form ustrojowych i ich nazewnictwa ze współcześnie istniejącymi

Metody

słowne: wyjaśnienie, dyskusja; oparte na obserwacji: pokaz; aktywizujące: problemowa, heureka, giełda pomysłów; inne: zajęć praktycznych, korzystania z materiałów źródłowych.

Formy pracy: zbiorowa, grupowa

Środki dydaktyczne

1. tablica multimedialna z oprogramowaniem (komputery z dostępem do Internetu, rzutnik);
2. strony internetowe: Wikipedia <<https://pl.wikipedia.org/wiki/Idiotes>>
- Marcus Tullius Cicero. De re publica <<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A2007.01.0031%3Abook%3D1%3Asection%3D1>> [dostęp 7 czerwca 2019]
3. prezentacja multimedialna nt. form ustrojowych w starożytnej Grecji i Rzymie
4. wydruki zawierające arkusz zadaniowy
5. Platon (1958). Państwo. Warszawa, PWN

Opis przebiegu lekcji

Nauczyciel podaje temat i cele zajęć. Po krótkim wprowadzeniu wyświetla prezentację multimedialną nt. form ustrojowych w starożytnej Grecji i Rzymie. Uczniowie dostają arkusze zadaniowe (zał.1), które rozwiązują w parach. W czasie, gdy nauczyciel sprawdza prace, uczniowie czytają tłumaczony na język polski fragment dzieła Platona (Platon, 1958:123 n.). Następnie nauczyciel prowadzi z uczniami dyskusję nt. współczesnych form ustrojowych. Podawane są ich nazwy. Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela dokonują ich analizy etymologicznej

i znaczeniowej. Nauczyciel wskazuje aktualność niektórych form i ich nazewnictwa. Następnie omawiana jest koncepcja państwa oraz rola obywateli w *Politei* Platona. Uczniowie wyszukują w Wikipedii hasło *idiotes*. Jest ono omawiane w kontekście współczesnego uczestnictwa obywateli w życiu państwowym. Nauczyciel podaje sentencję Cycerona *Homo est animal sociale*. Zadaniem domowym jest przetłumaczenie oraz krótka interpretacja tej myśli. Chętni uczniowie mogą poszerzyć swoje horyzonty tłumacząc fragment *De re publica* M. T. Cicerona. Na zakończenie zajęć oddaje sprawdzone arkusze zadaniowe, omawia prace oraz wystawia oceny. W ewaluacji tej lekcji warto nawiązać do poznanych na lekcji starożytnych form wyrażania opinii, np. do spartańskiego głosowania przez „rozejście się”. Nauczyciel zleca, aby po prawej stronie sali lekcyjnej ustawili się uczniowie, którzy pozytywnie oceniają lekcję, po lewej pozostali. Bardziej dokładną ewaluację uzyska wówczas, gdy uczniowie „z lewej strony” uzasadnią decyzję.

Zał. 1 Arkusz zadaniowy: I. Zadanie przed obejrzeniem prezentacji: **Podaj synonim słowa „republika”**. II. Zadania podczas oglądania prezentacji: 1. Odpowiedz na pytania: a) Jak nazywał się centralny organ demokratyczny sprawujący władzę w starożytnej Grecji? b) Co to była „apella”? c) Jaką funkcję pełnił senat w początkach istnienia republiki rzymskiej? d) Kto ustanowił pryncypat? e) Na czym polegało głosowanie przez akłamację? f) W którym wieku powstał dominat? 2. Uzupełnij zdania: a) Za twórcę ustroju spartańskiego uważa się ..... b) Słowo „dominat” pochodzi od łacińskiego rzeczownika ..... c) Najważniejszymi urzędnikami w początkach republiki rzymskiej byli .... 3. Zaznacz literą V (verum – prawda) zdania prawdziwe, zaś literą F (falsum – fałsz) – fałszywe: a) Na czele państwa spartańskiego stało dwóch królów. b) Słowo „oligarchia” oznacza rządy ludu. c) Trybunami konsularnymi nie mogli być plebejusze. d) W czasach demokracji ateńskiej urzędnicy wybierani byli drogą losowania. III. Zadanie po obejrzeniu prezentacji: Połącz przedstawicieli z formą ustroju, jaki reprezentowali oraz krajem, w którym działali: Likurg, Domicjan, Oktawian August, Perykles; oligarchia, pryncypat, demokracja, dominat; Grecja, Rzym, Sparta, Rzym.

Komentarz metodyczny

Podczas zajęć szczególny nacisk położony został na kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich. Ma temu służyć dobór metod i form kształcenia oraz środki dydaktyczne. Przyczynią się one również do rozwijania kreatywności i przedsiębiorczości uczniów. Zgodnie z zasadami konstruktywizmu uczniowie podczas lekcji powinni bazować na swej dotychczasowej wiedzy (np. z zakresu historii). Należy zwrócić uwagę na praktyczny aspekt lekcji: znajomość starożytnych form ustrojowych oraz ich nazewnictwa ułatwi uczniom zrozumienie współczesnej terminologii politycznej, a wdrożenie do aktywności będzie pomocne w przyszłym życiu

zawodowym. Urozmaicona forma przekazu materiału powinna przynajmniej w części sprostać potrzebom uczniów ze SPE. Również dwustopniowa praca domowa ma na celu spełnienie oczekiwań uczniów zainteresowanych przedmiotem. Ze względu na pracę w parach liczba uczestników zajęć powinna wynosić ok. 15-20 osób. Oceny wystawiane są uczniom za pracę na lekcji. Po uważnym obejrzeniu prezentacji uczniowie powinni osiąść odpowiedni zasób informacji na temat merytoryczny lekcji. Rozwiązanie arkusza zadaniowego sprawdza, w jakim stopniu wiedza ta została przyswojona.